

Virchow i Norge

Lepthien, Fromut Imme Helke:

Rudolf Virchow und die Erforschung der Lepra in Norwegen.

Universität Rostock, Medizinische Fakultät:
Hausarbeit 2016. 66s.

Michael 2016; 13: 227–9.

Sommeren 1859 reiste en fillete kledt, nokså rufsete tysker rundt på Vestlandet og forega å være lege, utsendt for å studere spedalskheten. Han skrev ut besynderlige resepter, delte ut uvirkosomme piller, lurte folk for oppvarning og penger. Så forsvant han bare. Hvem kunne dette være?

Noen hadde hørt at i det selvsamme år 1859 var den berømte patologiprofessor Rudolf Virchow (1821–1902) blitt invitert til Norge av myndighetene for å studere spedalskheten og hjelpe til med å løse dette påtrengende helseproblemet. Folk undret: Kunne det være den store professor Virchow de hadde møtt? Nei mente andre, for han hadde jo ingen støvler.

Denne lille historien fra *Jarlsberg og Laurvigs Amtstidende* var et av utgangspunktene for at forfatterinnen valgte Virchows mystiske Norgesreise i 1859 som tema for sitt eksamensarbeid. Rudolf Virchow i Berlin var en av tidens mest berømte leger, allerede kjent for sin *Cellularpathologie* (1858) som revolusjonerte medisinsk basalforskning, og for sin aktivitet på mange andre felt, blant annet som politiker. Denne store kapasitet var blitt invitert til Norge for å foreta en studiereise på det offentliges bekostning. Spedalskheten måtte bekjempes. Prosektor Emanuel Winge (1827–1894) ved Rikshospitalet kjente Virchow fra før og hadde fått permisjon for å ledsage ham

Rudolf Virchow und die Erforschung der Lepra in Norwegen

Hausarbeit im Rahmen der Ersten Staatsprüfung für das Lehramt an Gymnasien

vorgelegt von:
Fromut Imme Helke Lepthien
LA Latein/Geschichte

Rostock, den 11.03.2016

Themensteller: Herr Prof. Dr. Hans-Uwe Lammel

Institut für Geschichte der Medizin, Medizinische Fakultät an der Universität Rostock

Litografi av den unge Rudolf Virchow (1821–1902) i Det norske medicinske Selskab. (Foto: Øivind Larsen)

på en del av reisen. Stort mer vet vi egentlig ikke. Av uforklarte grunner er kildegrunnlaget ytterst sparsomt. Reiseberetninger pleide alltid bli innlevert etter slike oppdrag, men det er ikke funnet i dette tilfelle. Annet materiale som pleier å kunne belyse denne type reiser, mangler også.

Heller ikke datidens media viet reisen noen oppmerksomhet. Hvorfor ble det slik? Kom det ikke noe ut av studiereisen? En forklaring kan selvsagt være at det verken hjalp på lepraforekomsten eller på sykdomsforløpet for pasientene om en aldri så berømt professor reiste rundt og observerte. For så vidt var reisen kanskje mislykket, sett fra oppdragsgiverens side?

Forfatterinnen har gravd opp kilder på en fortjenstfull måte, så vi får i ethvert fall noen nye glimt inn i denne reisen som gikk fra Christiania over Bergen, Molde, Trondheim og tilbake. Hun setter reisen inn i en vitenskapelig og sosial sammenheng og kommer fram til en klok konklusjon: Effekten av Virchows reise ble indirekte. Den gikk først og fremst gjennom den vitenskapelige kontakten som ble etablert mellom tysk og norsk medisinsk vitenskap, ikke minst gjennom Emanuel Winge som etter hvert ble et stort navn i tidens norske patologifag.

Luringen uten støvler som ble tatt for å være den store professor, hadde imidlertid et umiddelbart utbytte av Virchows studiereise – så lenge det varte. «Jeg gad vide, hva den virkelige Virchow vilde tænke om os, hvis han fik Historien at vide» sto det i *Jarlsberg og Laurvigs Amtstidende*.

Oppgaven er spennende og interessant lesning og formidler ny kunnskap. Enkelte steder kunne man riktignok ønsket seg en litt mer presis framstilling, f. eks. når det gjelder forholdet radesyke – syfilis – lepra, der uklarhetene i samtiden bidro til veien utviklingen tok. Litt mer spesifikt om teoriene for sykdomsoverføring hadde også lettet forståelsen. På den annen side: Her er det Virchows studiereise som er hovedtemaet, det øvrige er kontekst. Forfatterinnen har all ære av arbeidet!

En kuriositet: Fromut Lepthiens arbeid forklarer litt vedrørende den signerte litografien av den unge Virchow som finnes i Det norske medicinske Selskab uten at vi vet noe særlig om den. Mye tyder på at Selskabet har fått bildet av ham ved besøket i Christiania i 1859.

Øivind Larsen
Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo
oivind.larsen@medisin.uio.no